

Rationering af Byggematerialerne. Cirkulære fra Byggenævnet

-

Tidsskrifter

Arkitekten 1946, Ugehæfte

1946

Da det sidst udsendte Cirkulære fra Byggenævnet vedr. Materialerestriktionerne er af saa afgørende Betydning for Arkitekternes Arbejde i den nærmeste Tid, gengiver vi Meddelelsen i dens fulde Ordlyd.

Gennem den saakaldte Jernrationering, som nu er ophævet, er det lykkedes siden 1941, trods store Materialevanskeligheder, at faa gennemført et ikke ubetydeligt Boligbyggeri samt desuden Erhvervslivets strengt nødvendige Byggeri.

Fremgangsmaaden har været den, at Byggenævnet har nægtet Jerntildeling til saa at sige alt Byggeri, som ligger udenfor de to nævnte Kategorier, og at Nævnet i alle Tilfælde, hvor Jern er blevet tildelt, har begrænset Forbruget af Jern mest muligt.

Da Tilførslerne af Bygningsjern her til Landet nu er noget rigeligere, har man ikke fundet det hensigtsmæssigt at opretholde Jernrationeringen i den hidtidige Form, men man har paa den anden Side ikke ment at kunne give Byggeriet helt fri. Dertil er Jerntilførslerne ikke store nok, og der er desuden Mangel paa andre Materialer, saasom Radiatorer, Rør, Sanitet og navnlig Træ.

Under disse Omstændigheder er man naaet frem til en Ordning, hvorefter der – med Undtagelse for visse mindre Bygninger* – til ethvert Byggearbejde samt til visse Anlægsarbejder kræves Tilladelse fra Byggenævnet til Anvendelse af Byggematerialer („Materialebevilling“).

Angaaende denne Ordning henvises til den af Handelsministeriet D. D. udsendte Bekendtgørelse samt til Handelsministeriets Cirkulære af D. D. til samtlige Politimestre, Kommunalbestyrelser, Banker, Sparekasser, Kreditforeninger og Brandforsikringsselskaber, idet bemærkes, at dette Cirkulære indeholder en Orientering, som tillige vil være af Interesse for Bygherrer, Arkitekter, Ingeniører m. fl.

Byggenævnet ønsker i den her foreliggende Rede-

* (Se herom Slutbemærkning. Red.)

gørelse bl. a. at henlede Opmærksomheden paa forskellige Enkeltheder i Bekendtgørelsens Bestemmelser, hvis Iagttagelse vil være af Betydning for Byggenævnets Arbejde og dermed i samtlige Bygherrers, Arkitekters og Ingeniørers Interesse.

Overgangsbestemmelser

Bekendtgørelsen er udformet saaledes, at intet lovligt igangværende Arbejde behøver at standses. Det hedder herom i Bekendtgørelsen, at Arbejder, som ved Bekendtgørelsens Ikrafttræden lovligt er paabegyndt uden Anvendelse af Jern eller klausuleret Træ, kan færdiggøres uden Materialebevilling, naar der ikke til Arbejdet anvendes Bygningsjern.

Det fremgaar endvidere af Bekendtgørelsen, at naar Bygningsjern eller klausuleret Træ er bevilget til et Foretagende, kan det paabegyndes eller fortsættes uden ny Materialebevilling i det Omfang, de bevilgede Materialer tillader det.

I Tilslutning hertil skal bemærkes, at de Ansøgninger om Bygningsjern og Træ, som i Øjeblikket ligger i Byggenævnet og som endnu ikke er ekspederet, vil blive betragtet som Ansøgninger om Materialebevilling til det paagældende Arbejde, saaledes at det ikke er nødvendigt at indsende nyt Andragende.

Sagernes Indsendelse til Byggenævnet

Begæringer om Materialebevilling skal indsendes til Byggenævnet i 4 Eksemplarer paa dertil af Byggenævnet udfærdigede Blanketter, der er indrettet saaledes, at de kan benyttes til samtidig Begæring om Materialebevilling og om Tildeling af klausuleret Trælast, til Begæring alene om Materialebevilling og til Begæring alene om Tildeling af klausuleret Trælast. — At Blanketterne kan anvendes paa tre forskellige Maader hænger sammen med, at der til visse Arbejder kræves Materialebevilling og kan forventes tildelt Træ (Boligbyggeri med et Bruttoetageareal over 110 m²), at der til andre Arbejder kræves Materialebevilling, men ikke tildeles Træ (f. Eks. Fabriksbyggeri) og at en tredje Gruppe Arbejder kan udføres uden Materialebevilling, men kan forvente tildelt Træ (Parcelbyggeri).

I denne Forbindelse henleder man Opmærksomheden paa, at det ved Bekendtgørelsen er fastsat, at Begæring om Materialebevilling til et Arbejde, som ikke vil kunne gennemføres uden Anvendelse af klausuleret Trælast, tillige *skal* indeholde Ansøgning om Tildeling heraf.

For at en Sag skal kunne ekspederes af Byggenævnet uden Indkaldelse af yderligere Oplysninger, er det af Betydning, at Begæringsblanketterne udfyldes saa udførligt som muligt; specielt bemærkes, at Ejendommens Matr. Nr. skal anføres, og at ingen Sag ekspederes, medmindre Begæringen indeholder Oplysning herom.

Desuden er det af afgørende Betydning, at Begæringen udfyldes og indsendes i 4 Eksemplarer. Dette Krav hænger sammen med, at Byggenævnet i saa

stort Omfang som muligt vil ekspedere Sagerne ved Paastempling af de indsendte Begæring.

I Tilfælde, hvor Materialebevilling meddeles, vil Andrageren normalt faa tilbagesendt to Eksemplarer af den indsendte Begæring, det ene paastemplet Materialebevilling, det andet paastemplet en Genpart af Materialebevillingen, idet det af Hensyn til Kontrollen er fastsat, at en Genpart af Materialebevillingen skal forefindes paa Byggepladsen.

Samtidig med, at Materialebevilling sendes Andrageren, vil en Genpart af Materialebevillingen blive tilsendt vedkommende Bygningsmyndighed.

Konstruktive Bestemmelser

Da Jernrationeringen blev indført var der bedre Muligheder for Trætilførsler end nu, hvorfor Byggenævnet søgte at faa gennemført størst mulige Besparelser i Jernforbruget ved Anvendelse af Træ i Stedet for Jern alle Steder, hvor dette var muligt. I Dag gaar Byggenævnets Bestræbelser ud paa at begrænse Træforbruget mest muligt, bl. a. ved Anvendelse af Jern paa de Steder, hvor Jern kan erstatte Træ, men om nogen Jernrigelighed er der dog ikke Tale, hvorfor det stadig kræves, at Bygningerne konstrueres saaledes, at Jernforbruget med Minimumsanvendelse af Træ dog ikke bliver større end nødvendigt, hvilket muliggøres ved den i Bekendtgørelsen indeholdte Hjemmel for Byggenævnet til at gøre Materialebevillingen betinget af, at Materialeforbruget begrænses i Overensstemmelse med de i hvert enkelt Tilfælde fastsatte Forskrifter.

Til Vejledning for de byggende opstiller Byggenævnet nedenfor almindelige Forskrifter med Hensyn til Materialebesparelser.

Disse Forskrifter bør nøje iagttages, idet man derved begrænser de Tilfælde, hvor Byggenævnet behøver at kræve Ændringer i Bygningernes Konstruktion.

Til *Boligbyggeri* har Byggenævnet indtil for en Maanedes Tid siden givet Indkøbstilladelse paa Træ til Etageadskillelser i de Tilfælde, hvor den paagældende maatte foretrække Anvendelse af Træetageadskillelser fremfor Anvendelse af støbte Etageadskillelser. Da Importen af Trælast i Aaret 1946-47 maa paaregnes at blive mindre end Importen i 1945-46, har Nævnet imidlertid ikke været i Stand til fortsat at stille de byggende overfor Valget mellem støbte Etageadskillelser og Træetageadskillelser. Der kan ikke længere forventes bevilget Træ til Etageadskillelser, hverken Tømmer, Indskudsbrædder eller Forskallingsbrædder. Dette gælder alt Boligbyggeri, altsaa baade Etagebyggeri, Rækkehusbyggeri og Byggeri af fritliggende Smaahuse (Parcelhuse).

Etageadskillelserne maa nu udføres som støbte Dæk enten i Form af Hulstensdæk eller som helstøbte Jernbetonplader. Ved Projekteringen af de støbte Dæk maa det iagttages, at Dækkene udformes paa en saadan Maade, at Materialeforbruget bliver mindst muligt. Saafremt der anvendes Hulstensdæk opnaas Begrænsningen i Materialeforbruget som Regel bedst, dersom

Husene opføres med bærende Tværskillerum. Ved Anvendelse af helstøbte Jernbetonplader skal disse som Regel understøttes saaledes, at Pladerne kan krydsarmeres, hvilket nødvendiggør, at saavel Façader og Hovedskillerum som Tværskillerum gøres bærende. Fyrregulvbrædder kan som Hovedregel ikke forventes frigivet til Brug ved andet Boligbyggeri end Parcelbyggeri.

Til Etagebyggeriet og Rækkehusbyggeriet kan forventes tildelt Bøgeparketbrædder.

I Etageboligbyggeriet kan der ikke forventes frigivet klausuleret Træ til Tømrerarbejde ved Trapper. Trapperne i Etagehusene maa udføres som støbte Trapper. Køkkener, Baderum og Toiletrum bør placeres saaledes i Forhold til hinanden, at Afløbene fra disse Rum i størst mulig Udstrækning kan føres til fælles Faldstammer.

Med de ovenfor anførte Begrænsninger og under Iagttagelse af de ovenfor anførte materialebesparende Forskrifter vil der, som Materialeforsyningsituationen ligger i Øjeblikket, kunne forventes tildelt de strengt nødvendige Mængder importeret Trælast til Gennemførelse af Boligbyggeri. Der frigives dog normalt ikke Materialer til Boligbyggeri med Lejligheder, som i Størrelse eller Udstyr er ud over, hvad der kan opnaas Statslaan til.

Klausuleret Trælast kan ikke forventes tildelt andre Arbejder end nyt Boligbyggeri; specielt bemærkes, at der ikke bevilges klausuleret Trælast til Reparationsarbejder. Disse Arbejders Træforbrug maa søges dækket gennem de Beholdninger af Trælast, som forefindes i fri Handel.

Opmærksomheden henledes paa Handelsministeriets Bekendtgørelse af 23. Juni 1943 angaaende midlertidige Bestemmelser om Installering af Centralvarmeanlæg m. v., hvilke Bestemmelser stadig er gældende. Eventuelle Andragender om Dispensation fra disse Bestemmelser samt Andragender om Nedrivningstilladelse, til hvilke Andragender der ikke er autoriseret Blanketter, bedes ligesom Andragender over Materialebevilling indsendt i 4 Eksemplarer.

Hvad angaar *Byggeri til erhvervsmaessige Formaal* maa følgende iagttages:

Etageadskillelserne skal enten udføres som Hulstensdæk eller som helstøbte Jernbetondæk. Spændvidder og Konstruktionshøjder maa afpasses saaledes, at Jernforbruget kan holdes indenfor rimelige Grænser. Eksempelvis anføres, at krydsarmerede Pladefelter ikke bør være større end 45 m^2 (regnet fra Midte til Midte af Bjælker og til Yderside af bærende Mure) og at Nyttehøjden paa de bærende Bjælker ikke bør være mindre end $1/9$ – $1/12$ af Spændvidden, afhængig af Belastningen.

Som Armering i Jernbetonkonstruktioner bør saavidt muligt anvendes Specialjern med tilladelig Spænding større end eller lig med 1800 kg/cm^2 .

Jernskeletbygninger, Bjækelag af Profiljern kan ikke forventes tilladt med mindre ganske særlige Grunde taler herfor.

Ved lette Tagkonstruktioner bør Træforbruget indskrænkes mest muligt. Saaledes bør Afdækningen saavidt muligt foretages med andre Materialer, ligesom Underforskalling enten maa undgaaes eller foretages med andre Materialer end Træ. Udstedelse af Materialebevilling kan gøres afhængig af, at disse Regler følges.

Der tildeles ikke klausuleret Trælast til Byggeri til erhvervsmæssige Formaal.

Opmærksomheden henledes paa det i den nu udstedte Bekendtgørelse indeholdte *Forbud mod Anvendelse af Jern- og Staalrør til andet Formaal end Ledningsformaal.*

Ulovligt Byggeri

Paabegyndelse af Byggeri, hvortil Materialebevilling kræves, er ulovligt, naar Materialebevilling ikke foreligger.

I denne Forbindelse henledes specielt Opmærksomheden paa, at der kræves Materialebevilling til Opførelse af Sommerhuse, Lysthuse m. v. Normalt vil der dog ikke blive givet Materialebevilling til saadant Byggeri. Byggeri af Sommerhuse og Lysthuse vil saaledes i de fleste Tilfælde være ulovligt.

Denne Stilling til Sommerhusbyggeriet er en Fortsættelse af det for 3 Aar siden indførte Forbud mod saadant Byggeri og er nødvendig under Hensyn til den nuværende vanskelige Materialesituation, hvor Byggematerialerne maa forbeholdes til livsnødvendige Formaal.

Det er derfor ikke afgørende, om et Sommerhus opføres af Træ, Sten eller andre Materialer, ligesom det er uden Betydning, om Sommerhuset opføres som „Helaarshus“ eller godkendes som saadant af den lokale Bygningsmyndighed; afgørende er derimod, som det udtrykkes i Bekendtgørelsen, om Bygningens Formaal er at tjene til Beboelse for Personer, der er i Besiddelse af fast Bopæl andetsteds, uanset om „Sommerhuset“ iøvrigt benyttes eller kan benyttes en større eller mindre Del af Aaret. Ogsaa til Udvidelse af Sommerhuse m. v. og til Opførelse af Garager paa i Forvejen ubebyggede Grunde og paa Grunde, der alene er bebygget med Sommerhuse, kræves Materialebevilling.

Der er rettet Henvendelse til Politimestrene om at føre nøje Kontrol med det ulovlige Byggeri, herunder Sommerhusbyggeriet, og om at foranledige ulovlige Byggearbejder standsede. Ulovligt opførte Sommerhuse vil man søge konfiskeret eller krævet nedrevet. Desuden er der rettet Henvendelse til de kommunale Bygningsmyndigheder og Kommunalbestyrelser om at føre Kontrol med Byggeriet indenfor deres Omraade. Eventuelt ulovligt Byggeri, som maatte undgaa Politimestrenes, Bygningsmyndighedernes og Kommunalbestyrelsernes Opmærksomhed, vil komme i Vanskeligheder, naar det skal optage Byggelaan, naar det skal endeligt prioriteres og naar det skal indtegnes til Brandforsikring, idet det ved Bekendtgørelsen er paalagt Pengeinstituter og andre, der finansierer Bygge- eller Anlægsarbejder, ikke at yde Byggelaan

eller endeligt Laan, forinden Bygherren dokumenterer, at Materialebevilling foreligger eller godtgør, at Materialebevilling i det paagældende Tilfælde er ufor-
nøden. Tilsvarende maa Brandforsikringsselskaberne ikke modtage nye Ejendomme til Forsikring eller for-
øge Brandforsikringssummen i Anledning af Udvidelse af en Bygning, forinden saadan Dokumentation fore-
ligger.

Det mindre Byggeri, som undtages fra den oven for-
gengivne Ordning, er: *Boligbyggeri* med Bruttoetage-
areal under 110 m^2 . *Erhvervsbyggeri* med Bruttoetage-
areal under 400 m^2 . *Offentligt og andet Byggeri* med
Bruttoetageareal under 110 m^2 , samt *Tilbygninger* til
Boligbyggeri og offentligt Byggeri, naar disse Bygnin-
gers Bruttoetageareal derved ikke bringes over de an-
førte 110 m^2 .

For Erhvervsbyggeri gælder, at Tilbygning maa op-
føres i Gang uden Materialebevilling, naar Tilbyg-
ningen ikke er over 400 m^2 Bruttoetageareal.

Selv om der saaledes for det mindre Byggeri er Tale
om en Lempelse i Restriktionerne, er de nye Bestem-
melser i sig selv en betydelig Skærpelse, idet nu alle
Materialer er inddraget under Rationeringen. Paa
den anden Side skulde netop dette betyde en For-
enkling af Administrationen. Det er da ogsaa Bygge-
nævnets direkte udtalte Forhaabning, at Expeditions-
tiden for Andragender om Materialebevilling, kan
nedsættes betydeligt efter de nye Bestemmelers
Ikrafttræden.